

2. PREZENTACE

3. ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΟΜΟΕΙΔΩΝ ΟΡΩΝ Β. ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΟΡΩΝ, ΦΡΑΣΕΩΝ Ή ΕΝΟΤΗΤΩΝ

«Αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό στοιχείο της τεχνικής του δημοτικού τραγουδιού και παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και από άποψη μορφολογίας και από άποψη λειτουργίας». (Καψωμένος)

Δυο είδη επανάληψης:

- επανάληψη με **συνώνυμα**
- **αυτούσια** επανάληψη όρων, φράσεων και ενοτήτων.

Λειτουργία

- α) ψυχολογική, επανάληψη δηλαδή του όρου που θέλουμε να **τονίσουμε** περισσότερο:
Πολύ με βιάζεις λυγερή πολύ με βιάζεις κόρη
- β) **κλιμάκωση** της έντασης και του νοήματος: *Κυρά ψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμαρωμένη*
- γ) αξιοποίηση της για καθαρά **αισθητικούς** λόγους:
Μαύρη μαυρίλα πλάκωσε μαύρη σαν καλιακούδια (νράνα)

3. ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΟΜΟΕΙΔΩΝ ΟΡΩΝ Β. ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΟΡΩΝ, ΦΡΑΣΕΩΝ Ή ΕΝΟΤΗΤΩΝ – ΣΕ ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

δ) η **πρόκληση** που αναπτύσσεται στον αναγνώστη από τη συνεχή επανάληψη μιας λέξης ή ενός όρου:

*Στον μαρμαρένιο άνεμο σε μαρμαρένια αλώνια
Του μαρμαρένιου μάστορα ο μαρμαρένιος πύργος
Και πρόγονοι μαρμάρينوι σε μαρμαρένια αίθουσα
Με ιερείς μαρμάρινους σε μαρμαρένια τέμπλα (NB)*

ε) **λογοπαίγνιο**

Σε άφησα με άφησες ποιος άφησε τον άλλον (EB)

*Περιγραφή του αδύνατου κάθε περιγραφής
Περιγραφή απεριγράπτη μεγάλου γεγονότος [...]
Περιγραφή συναίσθημα εν μέρει απεριγράπτο
Περιγραφή που γίνεται χωρίς περιγραφή
Περιγραφή ενός πράγματος που μόλις περιγράφεται
Περιγραφή περιγραφής του περιγραφομένου (NB)*

4. ΗΧΗΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ – ΠΑΡΗΧΗΣΗ (ALITERACE, ZVUKOSLED)

- Αρχαιότητα: *τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ* (Σοφοκλή Οιδίπους Τύραννος στ. 371)
- Δημοτικό: *Επήραμε την πέρδικα την πεντοπλουμισμένη*
- Καβάφης: *Επέστρεφε και πέρνε με*
- Εμπειρικός: *Κῆπος περισυλλογῆς πελασγική παράθεσις κειμένων*
- *[γ, λ, μ] (ευχάριστος ήχος): Το άγαλμα της γαλήνης των ματιών της*
- *Ο σιγαλός αιγιαλός εγάλα γάλα όλος*
- *Hrdličín zval ku lásce hlas*
- *[t, r] (δυσάρεστος ήχος): Τρία αστροπελέκια επέσανε*

4. ΗΧΗΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ – ΠΑΡΗΧΗΣΗ (ALITERACE, ZVUKOSLED)

- Μεταπολεμικοί:
- Έκτωρ Κακναβάτος
- *Αλείβοντας τα λόγια της με της μιλιάς το μέλι (NB)*
- *Μας καρτερούν στα τρίστρατα τα τρία τυφλά πουλιά (NB)*
- *Κι όταν με βλέπεις βλέπομαι κι όταν σε βλέπω βλέπεσαι (NB)*

5. ΑΝΤΙΘΕΣΗ – ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η αντιθετική σύλληψη και απόδοση των πραγμάτων και των σχέσεων τους είναι ένα σχήμα σκέψης με καθολική ισχύ

- κυρίως ζεύγη **ουσιαστικών, ρημάτων, επιρρημάτων, επιθέτων**
- **κυριαρχούν τα εννοιολογικά συστήματα:** φως x σκοτάδι, χαρά x λύπη, βουνά x κάμποι, μικρό x μεγάλο, ψηλά x χαμηλά, μακριά x κοντά, όμορφο x άσκημο, πολύ x λίγο, εχθρός x φίλος
- *Ήταν η μέρα βροχερή κι η νύχτα χιονισμένη.*
- *Από μακριά τον χαιρετά κι από κοντά τον λέει.*
- *Αν σ' αγαπήσω με μισούν κι αν σε παινώ με βρίζουν*

5. ΑΝΤΙΘΕΣΗ – ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΤΕΣ

- *Μιλούσα μα δεν άκουγα τι έλεγε η μιλιά μου*
- *Κοίταζα μα δεν έβλεπα ποιος ήτανε μπροστά μου*
- *Το δίκιο και το άδικο τον κόσμο τα σκαλιά*
- *Μέσα στη νύχτα έρχομαι που 'ναι για μένα μέρα (NB)*
- *Μια σε κοιτάζω μέσα μου και μια σε βρίσκω απ' έξω (ΔΠ)*

5. ΑΝΤΙΘΕΣΗ – ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Δημοτικό:

*Ποιος είδε ψάρι στο βουνό και θάλασσα σπαρμένη
Ποιος είδε κόρη λυγερή στα κλέφτικα ντυμένη.*

*Δίχως χιόνια χιονίζουμε διχως βροχές βροχιούμαι
δίχως μαχαίρια σφάζουμε όντας σε σνλλογιούμαι.*

Νεωτερικοί:

Η Ροδαλίνα έχασε κι ας βγήκε κερδισμένη (ΕΒ)

Είπαν, τυφλοί την είδανε (ΕΒ)

6^A. ΓΛΩΣΣΟΔΕΤΕΣ

Δημοτικό:

*Μια εκκλησιά μολυβδωτή,
μολυβδοκοντυλογλυπτοπελεκητή,
ποιος την μολυβδοκοντυλογλυπτοπελέκησε;
Ο γιος του μολυβδοκοντυλογλυπτοπελεκητή.
Αν είχα εγώ τα σύνεργα, τα μίνεργα,
του γιου του μολυβδοκοντυλογλυπτοπελεκητή,
θα τη μολυβδοκοντυλογλυπτοπελεκούσα,
καλύτερα από το γιο του
μολυβδοκοντυλογλυπτοπελεκητή.*

Μαντώ Αραβαντινού:

*Μιας εκκλησιάς πελεκητής, ιεροδουλικής
της βατεμένης αμολύντου Παρθένου
Εκκλησιάς αψηλής μολυβδοκοντυλοπελεκητής*

6B. ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

*Δεν ήξεραν το ρόλο των οπισθοφυλακών
ούτε για πεζοναύτες και ουρά οπίσω
της αχλάδας*

- Όταν θέλουμε να πούμε **ότι τα δύσκολα έπονται**, χρησιμοποιούμε συχνά τη φράση «**πίσω έχει η αχλάδα την ουρά**».
- Η έκφραση αυτή προέρχεται από την εποχή των Ενετών. Όταν οι Ενετοί ήθελαν να μεταφέρουν το στρατό τους χρησιμοποιούσαν μεταγωγικά. Τα καράβια αυτά ήταν ξύλινα και πελώρια και είχαν σχήμα αχλαδιού. Τις περισσότερες φορές έσερναν, πίσω τους ένα μικρό καραβάκι, όπου έβαζαν μέσα τον οπλισμό, τα πολεμοφόδια, τρόφιμα και διάφορα πολεμικά σύνεργα.
- Αυτά τα πλοία οι Έλληνες τα είχαν βαφτίσει «αχλάδες» από το σχήμα τους. Έτσι όταν καμιά φορά στο πέλαγος παρουσιαζόταν κανένα άγνωστο καράβι, οι νησιώτες ανέβαιναν πάνω στους βράχους και από κει παρακολουθούσαν τις κινήσεις του.

6Γ. ΓΝΩΜΙΚΑ

- **Γνωμικό:**
- σύντομη φράση που εκφράζει, συχνά χωρίς μεταφορά, μια πρακτική αλήθεια, δίνει περιληπτικά μια λογική αρχή, έναν κανόνα συμπεριφοράς ή κάνει μια ψυχολογική παρατήρηση: *Συνηθίζει να μιλά με γνωμικά και παροιμίες.* (Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής)

Οι Ανυπόστατοι χειροπόδαρα δεμένοι, βγήκανε και φέτος με το 'να μάτι βγαλμένο.

Η αρχή τους ήταν: κάλλιο να σου βγει το μάτι παρά τ' όνομα (NB)

Ανυπόστος – χωρίς στήριξη, βάση, όχι σταθερός

Απ' τον καιρό της Ωραίας Ελένης

Απ' τον καιρό του κρεμασμένου ανάποδα

Απ' τον καιρό που είναι χρήμα (NB)

7. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ο τριόμματος

*Μια μέρα ήρθε τρεις κορδέλες σταυρωτά είχε και μοιράζανε
σε πολλά το πρόσωπο του, ένα μάτι από δω, ένα μάτι από κει,
και το άλλο ήταν στη μέση, κι όπως νά 'ταν πειρατής κι από ένα
είχε δέσει, να μη βλέπει και πολλά (ΕΒ)*

Πατέρας που την κόρη τον πάπρεψε μ' ένα βάτραχο

Ελπίζοντας πως θα τον πει άμα θα ρθει: είμαι άνθρωπος (NB)

Μια παρουσία κοντά μον καθρέφτισμα σε λιμνάζοντα ύδατα

μιας νεράιδας- σε γούρνες σε πηγές σε πηγάδια

όπου πάει να κρυφτεί το φως της αλήθειας ελλοχεύει μια

λάμια (NB)

1. μυθικό ανθρωποφάγο τέρας με τη μορφή γυναίκας. 2. (για γυναίκα) άπληστη, κακιά, στρίγκλα.

*Μέσα στον αχυρώνα της
Κοιμάται μια **πεντάμορφη**
Ώσπου να πιάσει η πυρκαγιά
Που της προείπε η **μάγισσα** (NB)*

ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ / ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Ως «Υπερκειμενικότητα» όπως αναφέραμε, ορίζεται η σχέση που συνδέει ένα κείμενο B το οποίο ονομάζουμε «**υπερ-κείμενο**» με ένα προηγούμενο κείμενο A, το οποίο και ονομάζουμε «**υπο-κείμενο**». Η σχέση αυτή αποδέχεται τη **μίμηση** ως γενετικό της στοιχείο. Στην προκειμένη περίπτωση με την υπερκειμενικότητα ορίζουμε τις σχέσεις που αναπτύσσει ένα νεότερο ποιητικό κείμενο των ποιητών της μεταπολεμικής περιόδου που εξετάζουμε με ένα συγκεκριμένο κάθε φορά, προγενέστερο, δημοτικό τραγούδι. Οι **αποκλειστικές σχέσεις** που συνδέουν τα δύο κείμενα και ο **τρόπος που ο νεότερος ποιητής αντλεί, μετασχηματίζει και χρησιμοποιεί στοιχεία του υπο-κειμένου** στο υπερ-κείμενο που παράγει, αποτελούντο αντικείμενο της υπερκειμενικότητας.